

Пре него што је приказан филм “Фитна”, *Reason Magazine* је објавио текст Мајкла Мојнихана који вреди прочитати пошто ћемо се он и ја упустити мини-дијалог о многим питањима која су ту покренута.

Мајкл каже да Вилдерс “спада међу екстремисте одређене врсте”, и да су његови погледи на ислам “сведени и будалести”, али да се ипак треба позабавити “интелектуалном вредношћу његовог филма”. А затим каже и да је “неподржавање Вилдерса” исто што и пристајање на “силецијство” које врше “религијски залудјеници”.

На општијем плану, Мајкл и ја се слажемо око тога да Вилдерсов филм не треба забранити и да треба проценити његову интелектуалну вредност.

Ја сам то и учинио у свом приказу филма. Учинили су то и многи други, па тако и Иршад Манџи (и на енглеском и на арапском), Ескандер Садехи (Иранац на Блиском истоку) и Мона Елтахави (Египћанка у САД). Ниједан од ова три дисидента муслиманства, сви са дугом историјом одбацивања муслиманског екстремизма, не сматра да је Вилдерсов филм занимљив или кохерентан. Тај филм је интелектуално невредан.

Тачка најозбиљнијег спорења са Мајклом тиче се тога што ја мислим да Вилдерс представља претњу за либерално друштво, и да му ми, због тога, ништа не дугујемо. Не мислим да би држава требало да Вилдерсово становиште третира као криминал, али би требало да се према ономе шта он заступа, понаша као нечему што излази ван оквира либералног друштва и што није прихватљиво, на исти начин на које није прихватљива полна дискриминација. Затим, претњу да ће се отворити градјанска и демократска дискусија – да, претња да ће бити дискусије – о томе да ли су његови погледи криминални прекршај, треба задржати као средство одвраћања. Наш циљ треба да буде да либерално друштво ослободимо људи као што је Вилдерс. Ка том циљу можемо кренути тек када почнемо да игноришемо Мајклово пледирање за бригу о Вилдерсовим правима и када већи део времена или игноришемо његове ставове или им се подсмевамо.

Вилдерсово замагљивање ствари је изузетно подмукло. Он своје ксенофобично уздизање домаћег насупрот страном прикрива тиме што маше (лоше преведеним и

насумице изабраним) стиховима из Курана. У сред “Фитне”, за коју Вилдерс жели да ми верујемо како говори о Курану, видимо разбацане исечке из холандских новина, а њихов циљ није ништа друго до да изазову емоционалну одбојност према досељеницима. Због тога мислим да овај филм нема никакве везе са теологијом. “Фитна” није ништа друго до прикривен напад на оне који су најновији “дошљаци”. Раније су Јевреји и Кинези, а данас су Пољаци у Лондони и Јужноамериканци у САД, предмет сличне тактике такве врсте идеолога. Демагози уживају у нападима на оно што је тим досељеницима најближе – у овом случају, то је Куран. Сасвим сам сигуран да би Вилдерс, да је којим случајем муслиманима нарочито важан филм “Чарли и фабрика чоколаде”, тврдио како су они сигурно умпе-лумпе. Посао интелектуалаца који дела у јавности, попут Мојнихана, јесте да прозре шта се крије иза обланди у које је све то замотано и да удје у саму срж ствари.

У овом случају је срж ствари величање свог на рачун страног, а не ислам и не то да ли Вилдерс има ничим ограничено право да говори.

У данашњој Европи се сматра да су досељеници из муслиманских такви да нису кадри да постану добри градјани Запада. То ме подсећа на касни деветнаести век када се у Европи расправљало о томе како није могуће да Јеврејин истовремено поштује и талмудски закон, и буде лојалан држави.

Исто тако, прича о претећој “Еурабији”, коју пропагирају људи попут Вилдерса, не разликује се много од претње “Азтланом” о коме причају снаге које су против досељеника. Није вероватно да ће се догодити ишта од тога. Али када се досељеници приказују као гангстери, силоватељи, дилери оружја и дроге, подстрекачи побуне и људи који се умножавају као боргови, брзо се са те ирационалне фантазмагорије прелази на социјалну политику која је или отворено пристрасна или пак слепа за бриге и проблеме досељенике. Тај прелаз је специјалност људи попут Вилдерса.

Вилдерс са приличном лакоћом успева да дискусију о питању расподеле власти и ресурса између досељеника и староседелаца изопачи у питање о референдуму за или против џихадизма. То је погрешно и неправично. Муслимански досељеници у Европи су махом незадовољни начином на функционише држава – незадовољни су због незапослености, бруталности полиције и сиромаштва. Али Вилдерс и његова кохорта желе да нас увере да постоји проблем само са исламом, и то у читавом свету, те да уколико узнемиреност досељеника не посматрате у теолошко-политичком светлу, онда сте или “уз непријатеља” или сте се већ претворили у “зимије”. То се зове промашивање теме.

Савршен пример таквог промашивања теме могли смо да видимо током нереда у Француској. *New York Times*, као и многе новинске агенције, биле су, и то управо на овом сајту, на удару критике зато што учеснике тих немира нису звали “муслимани” него “млади”. А чињеница је да је последњи циклус побуна изазван не само незапосленошћу од 40 одсто (што одговара стопи незапослености у Саудијској Арабији) међу младим досељеницима, већ и тиме што је полиција добила задатак да депортује 25 000 илегалних досељеника, као и једним одређеним, веома бизарним инцидентом у коме су полицајци практично прегазили двоје младих људи. Као што су приметили енглески *Spectator* и Ројтерс, оно што није морало да има везе с исламом, на крају је постало нешто што се тиче ислама.

Ако је Вилдерс заинтересован за расправу о екстремизму, џихадизму или пак исламизму, онда је требало да иступи на начин који би дозволио му се придруже и муслимани који се супротстављају таквим ставовима. Међутим, он је одлучио да намерно маргинализује такве људе и да се онда прави како они уопште не постоје. Неко би то назвао лицемерством. Већ сам истакао да се муслимани, који имају одмак према својој вери, слажу да Вилдерса не треба забранити, али такодје сматрају да он није неко кога треба узети за озбиљно. За то има разлога, разлога који имају везе с тим што тај момак није само досадан, него и прост. Ми простаке не стављамо у затвор, али исто тако не би требало да се нарочито занимамо за оно они причају.

Људи као Вилдерс на крају охрабрују оне најгоре учеснике у расправи, било да су исламофобични или исламофилични. На пример, уопште ме није изненадило кадамо смо после приказивања Вилдерсовог филма чули да су исламофоби скрнавили гробове француских муслимана – и то ни мање ни више него оне из Првог светског рата (раније су на њих стављали нацистичке симболе). Као што ме није изненадило да су слуге диктатора широм света покушале да подстакну насиље које је требало да буде одговор на тај филм. (Нарочито су одвратни протести Џамат-е-ислами пошто су они учествовали на намештеним изборима 2002. године у Пакистану, а бојкотовали изборе 2008, зато што су били слободни и фер.)

Не мислим да би требало да на нас утиче оно што говоре ајатоласи и екстремисти с друге стране планете, али зато мислим да ми треба да говоримо тако да тај говор буде промовисање наших вредности – да треба да будемо пример другима и да промовишемо демократију и пристојност. Када су филозофи Јирген Хабермас и Ричард Рорти отишли у Техеран да критикују тамошњу верску олигархију, њихова предавања је чуло невероватних хиљаду ипо људи. Они који данас кажу како се залажу за демократију не

О Герту Вилдерсу и другим претњама либералном друштву

Пише: Али Етераз

четвртак, 15 мај 2008 01:14

могу да забораве да у данашњем свету наши савезници нису људи попут Вилдерса, већ тих хиљаду ипо неистомишљеника из Ирана који су довољно храбри да се укључе у разговор о најбољим идејама које ми имамо да понудимо, да се укључе излажући се ризику да буду мучени и затварани. Ако ни због чега другог, онда због њиховог еманципаторског пројекта, треба да им пружимо руку и кажемо: док се ви борите с вашим шовинистима, ми се боримо с нашим. Једини начин на који то покажемо јесте да Вилдерсу јасно ставимо до знања да је непрекидно “на ивици” да изгуби своје право да вредја. Не желим да се Вилдерс прогласи за криминалца, али не могу да разумем зашто би требало да га куражимо.

И после свега, Мајкл, када се силецијски понашам према Вилдерсу, не чиним то зато што сам верски залудјеник, или што се уз такве сврставам, нити зато што сам противник слободе говора, већ зато што сматрам да Вилдерс јесте претња нашим либералним принципима (а то мисли и холандски парламент). Као што си ти рекао, људи попут Вилдерса имају право да вредјају, али истовремено људи попут мене имају право да бурно реагују на онога ко то чини. По мом оптимистичком веровању, у либералним друштвима има много више људи попут мене него људи попут Вилдерса, и тако ће увек и бити. И мислим да је то добро.

Ali Eteraz, "On Geert Wilders And Other Threats To Liberal Society", 17. април 2008, www.jewcy.com